

5. Ефремова Г.Х. Эмпирическое исследование правосознания: реальное содержание и задачи формирования / Г.Х. Ефремова, Н.Л. Гранат // Психологический журнал. – 1988. – №6. – С. 92 – 102.
6. Кобець О.В. Структура професійної правосвідомості юриста / О.В. Кобець. // Педагогіка і психологія. Формування творчої особистості: проблеми і пошуки. Зб. наук. пр. – Київ; – Запоріжжя, 2005. — Вип. 36. — С. 389 – 398.
7. Москаленко А.П. Професійна мотивація працівників органів внутрішніх справ: вивчення та корекція / А.П. Москаленко, Д.О. Кобзін, А.А. Стародубцев: – Наук. – практич. посіб. – Х.: Ун-т внутр. справ, 1999. – 98 с.
8. Савчин М.В. Психологічні основи розвитку відповідальної поведінки особистості: автореф. дис... д-ра психол. наук: 19.00.01. / М.В. Савчин. – К., 1997. – 40 с.
9. Соколов Н.Я. Профессиональное сознание юристов / Н.Я. Соколов. – М.: Наука, 1988. – 224 с.

Марія Заміщак
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

ПРОГРАМА ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО - ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕХАНІЗМІВ У ПРОЦЕСІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ПЕДАГОГІВ

На сучасному етапі, коли Україна потребує висококваліфікованих, компетентних педагогів, які б могли творчо забезпечити освітній розвиток, висуваються чіткі вимоги до них. Проте слід зазначити, що національна школа буде успішна тоді, коли буде безпосередньо пов'язана з якістю людської особистості та ефективністю соціальної організації. Завдяки актуалізації та реалізації соціально-психологічних механізмів у процесі становлення компетентних студентів-педагогів здійснюється вибір траєкторії професійного саморозвитку та здорового стилю педагогічної діяльності.

Особливо активно сьогодні дослідженням даної проблеми займаються науковці. Адже психологічна складова є вирішальною у структурі готовності студента – педагога до педагогічної діяльності. І саме навчання у закладі вищої освіти має реалізувати навчально-професійну діяльність студентів – педагогів.

Ця діяльність має відповідати особистісним потребам, або розвивати нові потреби, які породжуватимуть мотиви педагогічної діяльності[5].

Г. Балл, С. Білозерська, О. Бондаренко, М. Боришевський, Ж. Вірна, Л. Василенко, Н. Жигайло, С. Заболоцька, М. Заміщак, А. Зимянський, Г. Костюк, А. Лучинкіна, С. Максименко, Ю. Машбиць, С.Мащак, М. Савчин, В. Семиченко, Л. Тодорів розглядають різні аспекти проблеми готовності майбутнього педагога до педагогічної діяльності. Процес становлення психологічної готовності до педагогічної діяльності передбачає послідовність взаємопов'язаних соціально-психологічних механізмів: задоволення потреб, оцінювання та самооцінювання, ідентифікації, рефлексії, емпатії, стереотипізації, зараження, наслідування, раціональне усвідомлення, осмислення та переосмислення, саморегулювання мотивації тощо.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальному вивченні соціально-психологічних механізмів у процесі психологічної підготовки студентів-педагогів та їх актуалізація та реалізація у закладі вищої освіти.

М.Боришевський [2] дає визначення поняття «психологічні механізми», розкриває їх зміст, підкреслюючи становлення та розвиток особистості як системного утворення. Вчений підкреслює, що становлення психологічних механізмів є не лише як ідея гармонійності розвитку, а й сумірності розвитку новоутворень особистості. Зазначає, що «фрагментарність, односторонність, гіперболізація у формуванні одних утворень за рахунок інших» затримують як процес становлення особистості, так і формування психологічних механізмів. Дослідник підкреслює, що психологічні механізми саморегуляції поведінки безпосередньо пов'язані з самосвідомістю [3].

Л. Мітіна [7] звертає увагу на психологічні механізми саморозвитку професіонала, які вдосконалюються через активність педагога, перетворення його внутрішнього світу, самореалізацію, а рушійними силами виступають внутрішні протиріччя особистості.

У сучасній психології поняття «ідентифікація» має надзвичайно широке тлумачення. По-перше, процес об'єднання суб'єктом себе з іншими індивідами на ґрунті встановленого емоційного зв'язку, а також включення у свій внутрішній світ та прийняття як власних норм, цінностей, зразків. По-друге, виділення іншої людини як суб'єкта продовження себе самого, і проекція, наділення його своїми рисами, почуттями, бажаннями. По-третє, механізм постановки суб'єктом себе на місце іншого, перенесення себе у простір та час іншої людини і призводить до засвоєння її особистісних елементів.

Співпраця зі студентами-педагогами передбачає розвиток у них потреби в самопізнанні, в самоаналізі, самоідентифікації та в самовдосконаленні. Окрім вираження внутрішніх якостей, важливе значення має прагнення до педагогічної майстерності, постійне вдосконалення власної педагогічної діяльності, що вимагає постійної роботи над собою. Від логіко-психологічної й методичної досконалості діяльності педагога залежить, чи освітній процес буде навчальним, розвивальним та виховним у повному розумінні цих понять, чи лише формально навчальним, розвивальним, виховним.

Рефлексивні компоненти самосвідомості майбутнього спеціаліста, як зазначає Н. Пов'якель [8], є невід'ємною складовою професійної готовності до діяльності, оскільки вони не тільки спрямовують процес мислення і прийняття рішення, але й забезпечують регулювання і саморегулювання діяльності та поведінки, збереження психофізичного й енергетичного потенціалу педагога.

Л. Журавльова [4] у своїй монографії, підсумовуючи історію філософських досліджень емпатії, виокремила два аспекти її розгляду: як метод пізнання предмета або об'єкта і як властивість, здатність людини. Основними особистісними чинниками, що впливають на емпатійність людини, є емоційна чутливість, зацікавленість в інших людях, гнучкість, висока поведінкова пристосованість, екстраверсія, тривожність, стійкість особистості, ухвалення ролей, самоототожнення індивіда, домінуюча мотивація (колективістська або егоцентрична), стійкість мотивів, міра суб'єктивної значущості в системі цінностей інших людей і власного Я.

Е. Бетехтіна називає професійним стереотипом «систематизований, емоційно забарвлений і стійкий образ професії і професіонала, заснований на засвоєному особистому та громадському досвіді, який має яскраво виражену оцінку й ціннісне забарвлення та реалізується в поведінці» [1, с. 173].

У процесі дослідження з метою розв'язання поставлених завдань слід застосувати комплекс теоретичних (теоретико-методологічний аналіз проблеми, категоріальний аналіз, систематизацію наукових літературних джерел, порівняння та узагальнення даних) та емпіричних (опитування, методики «Діагностика рівня емпатійних здібностей» В. Бойко, психодіагностичну методику індивідуальної міри рефлексивності А. Карпова), «Незакінчені речення» у модифікації І. Бучилової, «Інтегральне самоставлення» В. Століна.

Це означає, що з вивчення психологічних дисциплін, опрацювання програми особистісно-професійного розвитку, участь у роботі проблемних групах підвищиться рівень ідентифікації, рефлексивних, емпатійних здібностей.

Результати діагностування розвитку ідентифікації, рефлексивних та емпатійних здібностей студентів-педагогів дадуть підстави для висновку. Це зумовить необхідність подальшого розвитку і корекції у цих студентів даних здібностей.

Отже, майбутні педагоги повинні володіти знаннями про соціально-психологічні механізми, їх реалізувати у педагогічній взаємодії. У процесі психологічної підготовки студент-педагог навчиться проявляти професійну, соціальну, комунікативну та особистісну компетентність, у нього буде визначена професійна позиція. Навчиться вибирати здорові стратегії подолання труднощів, розв'язувати їх конструктивно та підтримувати емоційну чутливість.

Список використаної літератури

1. Бетехтіна Е.А. Содержание и структура профессиональных автостереотипов педагогов-психологов на различных этапах обучения в вузе / Е.А.Бетехтіна // Вестник Омского государственного университета — 2010. — № 12(118). — С. 173–178.
2. Боришевський М.Й. Психологічні механізми розвитку особистості / М.Й. Боришевський // Педагогіка і психологія.- №3(12).- 1996.- С. 26-33.
3. Боришевський М.Й. Особистість у вимірах самосвідомості: [монографія] / М.Й. Боришевський. – Суми:Видавничий будинок «Еллада»,2012. -608с.

4. Журавльова Л.П. Психологія емпатії: монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка, 2007. – 328с.
5. Заміщак М.І. Актуалізація та реалізація соціально-психологічної механізми процесу психологічної підготовки майбутніх педагогів / М.І.Заміщак // Методологічні, теоретичні та практичні проблеми психологічної науки. Збірник статей учасників Другої Міжнародної наукової інтернет-конференції «Методологічні, теоретичні та практичні проблеми психологічної науки». Редактори-упорядники: М.В. Савчин, А.Р. Зимянський – Дрогобич: «Швидкодрук», 2020. – С.69-73.
6. Лукіянчук А. М. Проблема ідентифікації у професійному становленні студентів вищого навчального закладу I-II рівнів акредитації педагогічного профілю / А.М. Лукіянчук. – К., 2010. – 380 с. 7.
7. Митина Л. М. Психология труда и профессионального развития учителя: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Л. М. Митина. — М. : Академия, 2004. — 320 с.
8. Пов'якель Н.І. Професійна рефлексія психолога-практика / Н.І.Пов'якель // Практична психологія і соціальна робота.- 1998.- №6- 7.- С.3-6.
9. Савчин М.В. Психологічні засади організації особистісно-професійного зростання майбутнього педагога: навчальний посібник / М.Савчин, Л.Василенко// - Дрогобич: РВВДДПУ ім.І.Франка,2012. -24с.

Андрій Зимянський
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІВ

Актуальність проблеми. Під час формування готовності майбутніх фахівців педагогів до професійної діяльності вагомим чинником стає роль відіграють правильно підібрані концептуальні наукові підходи. У розуміння В. Галузинського та М. Євтуха [2], саме підходи, виступають як комплексні та взаємопов'язані впливи на студентів, що формують професійно успішну особистість. І. Зимня зазначає, що підхід – «це світоглядна категорія, у якій відображаються соціальні настанови суб'єкта як носія суспільної свідомості; ...як поняття, що є ширшим за поняття стратегії навчання і повинно охопити відповідні методи, форми, прийоми» [4, с. 97]. Сучасні потреби суспільства та суспільні запити, запровадження нового Державного стандарту освіти та важливість формування майбутніх фахівців-педагогів високого рівня готовності, на нашу думку, потребують